

ООКАРДІУМ ПРОСТЯГНУТИЙ

Oocardium stratum Nägeli

Родина Десмідієві — Desmidiaceae.

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення

Єдиний представник десмідієвих водоростей з вапняковою обгорткою навколо клітини. Розвивається в алкифільних умовах на вапняках. Представник невеликої екологічної групи аерофітних десмідієвих водоростей.

Ареал виду та його поширення в Україні

Рідкісний у світовому масштабі вид та рід, найчастіше трапляється у Європі (Австрія, Велика Британія, Німеччина, Україна, Франція), також зареєстрований у Азії (Індія, Грузія), Пд. та Центральній Америці (США, Куба). Єдиний пд.-кримський локалітет. Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій

Вузьколокальна популяція, невеличкими колоніями: Кримські гори, окол. м. Ялта, Кримський ПЗ, каміння струмка Сари-Су (р. Альма).

Причини зміни чисельності

Антропогенне навантаження, зокрема несанкціонована рекреація.

Умови місцезростання

Аерофітно на вапняковому камінні серед струмків та невеличких річок.

Загальна біоморфологічна характеристика

Клітини зібрані в колонії кулястої форми, 1–2 мм у діаметрі, прикріплені до субстрату і складаються з радіальних слизових трубочок інкрустованих вапном. Трубочки розширюються до поверхні колонії (інколи здатні галузитися) на їх верхівці розташовується по одній клітині перпендикулярно до осі трубочки. Клітини еліптичні, дещо

асиметричні, слабо перетягнуті, 18–20 мкм завдовжки, 18–24 завширшки, 17 мкм завтовшки. Статевий процес — кон'югація. Зигоспори чотирикутні або поліедричні, з кількома сосочкоподібними виступами, 15–20 мкм у діаметрі. Розмноження вегетативне (поділ клітини навпіл) та статеве (зигоспори).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони. Охороняється на території Кримського ПЗ. Доцільне формування альгорезервату (абсолютно заповідний режим) у межах струмка Сари-Су (р. Альма).

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Воронихин, 1932; Паламар–Мордвинцева, 1986.

Автори: О.А. Петльованій, П.М. Царенко
Малюнок: Т.М. Немеровська

НІТЕЛА СТРУНКА*Nitella gracilis* (J.E. Sm.) C. Agardh

Родина Нітелові — Nitellaceae.

Природоохоронний статус виду
Вразливий.**Наукове значення**

Рідкісний реліктовий вид із ареалом, що зменшується.

Ареал виду та його поширення в Україні

Диз'юнктивно на різних континентах, проте дуже рідко. Відома незначна кількість популяцій. Адм. регіони: Вл, Жт, Ль, Хр, Хс.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється невеличкими групами, інколи утворюючи значні скупчення. Болото в окол. м. Харкова; меліоративний канал в окол. с. Люб'язь Любешівського р-ну Волинської обл.; ефемерні водойми в окол. с. Майдан-Копищанський Олевського р-ну; канали Землянського лісництва Барановського р-ну Житомирської обл.; стояча водойма в окол. м. Львова; Дніпровський лиман у межах Херсонської обл.

Причини зміни чисельності

Антропогенний вплив (забруднення водойм, меліорація).

Умови місцезростання

Розвивається у бідних на азот водоймах різного типу (озерах, болотах, канавах), звичайно у літоральній зоні.

Загальна біоморфологічна характеристика

Макроскопічна куцикоподібна зеленувата, до жовто-коричневого віддінку, однодомна водорість, 15–20 см заввишки. Стебла галузисті, 0,3–0,4 мм в діаметрі. Кільця складаються з 5–7 розпростертих листочків. Листки 2–3-кратно вилчасті, в середніх та нижніх кільцях до 4 см завдовжки, конічно заго-

стрені на верхівці. Гаметангії об'єднані або роздільні, оогонії поодинокі, еліпсоїдні або злегка яйцеподібні, 280–530 мкм завдовжки, 225–470 мкм завширшки, спіральні клітини утворюють 8–9 закрутів, коронка 24–42 мкм заввишки; ооспори 250–375 мкм завдовжки, 220–240 мкм завширшки; антеридії округлі 200–350 мкм у діаметрі.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не охороняється. Збереження водойм, у межах яких виявлений вид, створення на їх основі альгорезерватів.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Формує асоціативні угруповання для розвитку безхребетних та розмноження риб.

Основні джерела інформації

Raciborski, 1910; Матвієнко, 1938; Погребняк, 1953; Струк, Борисова, Гриньов, 2008; Борисова, Орлов, 2009.

Автори: П.М. Царенко, О.А. Петльованій
Малюнок: Т.М. Немеровська

НІТЕЛА НАЙТОНША

Nitella tenuissima (Desv.) Kütz.

Родина Нітеллові — Nitellaceae.

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Вид із ареалом, що зменшується. Релікт.

Ареал виду та його поширення в Україні

Євразійський диз'юнктивний ареал. Трапляється у водоймах Європи (Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Німеччина, Португалія, Угорщина, Україна, Франція, Швеція, Швейцарія) та Азії (Росія). Диз'юнктивні два локалітети: лісостеповий та карпатський. Адм. регіони: Чц, Чк.

Чисельність та структура популяцій

Популяції локальні, трапляється зрідка: гирло р. Тясмин (Кременчуцьке водосховище), Чигиринського р-ну Черкаської обл. та р. Мехидря (доплив р. Серет), Сторожинецького р-ну Чернівецької обл.

Причини зміни чисельності

Антропогенний вплив (хімічне забруднення водойм), меліоративні заходи.

Умови місцезростання

Невеликі торфові водойми (ями, калюжі, озера), зрідка у проточних водах.

Загальна біоморфологічна характеристика

Макроскопічна однодомна водорість, до 10 см заввишки, інкрустована вапном. Сте-

бла зелені, близько 0,3 мм у діаметрі, слабогалузисті. Кільця з 6 коротких розпростертих листків, в спороносних кільцях листки 3–4-кратно вилчасті, перші листові членики короткі, других — 6–7, третіх — 4–6, четвертих — 2–5, з яких окремі знову можуть бути вилчасті, з 3–4 п'ятичлениками, кінцеві членики довгі, двоклітинні, нижня клітина незвужена, зрізана на верхівці, де за шириною лише трохи перевищує основу останньої клітини, верхівкова клітина довга, вузька, загострена. Гаметангії утворюються у других та третіх розвилках листка, часто розділені. Оогонії поодинокі, кулясті або широкоеліпсоїдні 230–280 мкм завдовжки, 215–230 мкм завширшки, дозрілі до 400 мкм завдовжки

(без коронки), 260 мкм завширшки, спіральні клітини утворюють 9 закрутів, коронка неопадаюча, 25–40 мкм заввишки, 40–50 мкм завширшки. Ооспори округло-еліптичні, 200–250 мкм завдовжки, 175–200 мкм завширшки, ребер 7–8, тендітні. Антеридії близько 175 мкм у діаметром.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не охороняється. Збереження водойм, у яких виявлено вид та формування альгорезерватів.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Формує асоціативні угруповання для розвитку безхребетних та розмноження риб.

Основні джерела інформації

Голлербах, Паламар–Мордвинцева, 1991.

Автори: Г.М. Паламар–Мордвинцева, О.А. Петльований, П.М. Царенко
Малюнок: Т.М. Немеровська

ТОЛІПЕЛА ПРОЛІФЕРУЮЧА

Tolypella prolifera (Ziz. ex A. Braun) Leonhar.

Родина Нітелові — Nitellaceae.

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення

Вид з диз'юнктивним ареалом, що зменшується. Релікт.

Ареал виду та його поширення в Україні

Європа, Азія, Пн. та Пд. Америка. Два локалітети із заплавної водойми рівнинної частини лісостепової та степової зони. Адм. регіони: Чк, Дц.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється групами з декількох рослин, зрідка, спостерігається тенденція до зникнення. Заплавна водойма р. Дніпро, окол. с. Келеберда Черкаської обл. та заплавна водойма р. Сіверський Донець Станично-Луганського відділення Луганського ПЗ.

Причини зміни чисельності

Антропогенне та рекреаційне навантаження (забруднення річок, руйнування біотопів заплави великих річок).

Умови місцезростання

Стоячі та слабко проточні, неглибокі водойми (канави, рови, заплавні водойми великих річок, ями, ефемерні водойми, ставки).

Загальна біоморфологічна характеристика

Макроскопічна галузиста, груба, міцна, зверху розлога, однодомна, сірувато- або коричнево-зелена, рівномірно інкрустована вапном водорість, 20–40 см заввишки. Стебла поодинокі, густо галузисті в середній та верхній частині, понад 1 мм у діаметрі. Кільця двох видів: розпростерті безплідні з 6–20 простих листків та щільно зібрані плодоносні з 5–7 складних листків. Безплідні листки досить довгі, товсті та грубі 3–5-клітинні, що поступово звужуються до верхівки. Плодоносні листки короткі, складні, розгалужені, але з чітко відокремленою основною віссю, з 2–3 листками, які мають вузли. Листочки по 3–4 в кожному вузлі, широко розходяться, з 3–5 апікальними кліти-

нами, які звужуються до верхівки, а кінцева має загострену конічну форму. Гаметангії об'єднані, оогонії частіше по 2–4, іноді поодинокі, еліпсоїдні, 420–470 мкм завдовжки, 335–375 мкм завширшки, спіральні клітини утворюють 10–12 закрутів коронка неопадуюча 50–55 мкм заввишки; антеридії зазвичай сидячі, зрідка стебельчасті, округлі 235–250 мкм у діаметрі.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється у Луганському ПЗ. Потребує формування альгорезерватів у місцях зростання.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Формує асоціативні угруповання для розвитку безхребетних та розмноження риб.

Основні джерела інформації

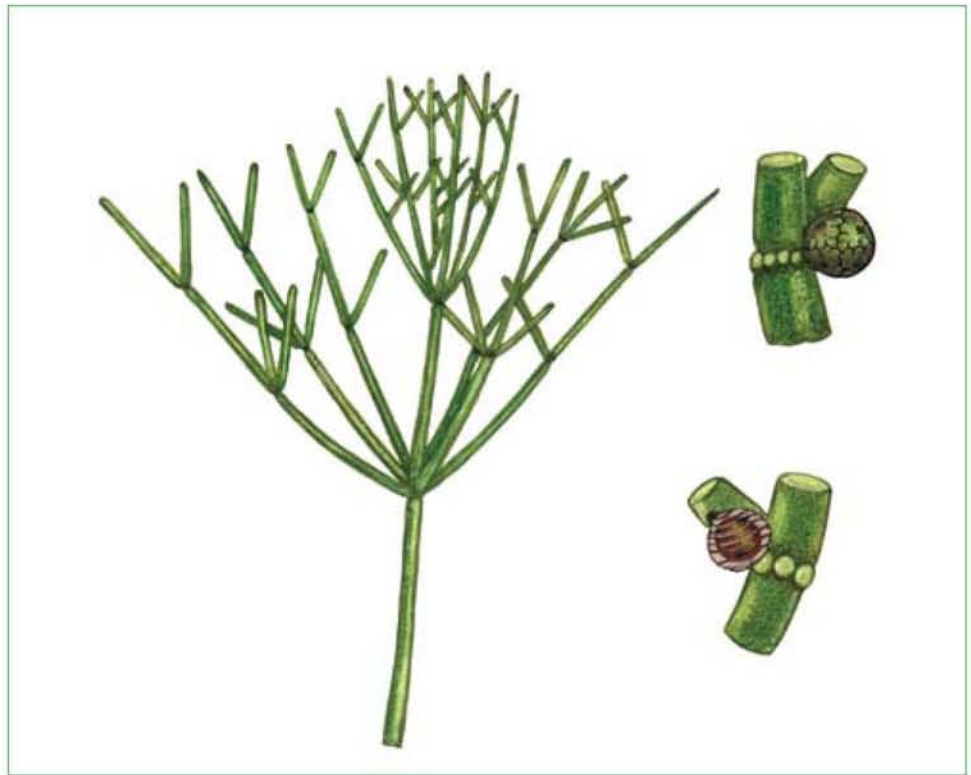
Голлербах, Паламар–Мордвинцева, 1991; Петлеваний, 2000.

Автори: О.А. Петльованій, П.М. Царенко, Г.М. Паламар–Мордвинцева
Малюнок: Т.М. Немеровська

НІТЕЛОПСІС ПРИТУПЛЕНИЙ

Nitellopsis obtusa (Desv. in Loisel) J. Groves

Родина Нітелопсидові — Nitellopsidaceae.

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення

Вид із ареалом, що зменшується. Релікт.

Ареал виду та його поширення в Україні

Євразійський. Виявлений у Поліссі, Лісостепу та Степу. Найбільш відомий із степової зони. Адм. регіони: Вл, Кв, Чк, Хр, Дц, Од, Мк, Хс.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється ізольованими групами, зазвичай, рослини одного місцезростання є лише жіночими або чоловічими, що є наслідком здатності до вегетативного розмноження.

Причини зміни чисельності

Антропогенне та рекреаційне навантаження (замулення глибоких озер, руйнування біотопів заплави річок, евтрофування).

Умови місцезростання

Розвивається у прісних стоячих (глибокі озера, ставки, канали) або слабко проточних водоймах, зрідка у неглибоких солонуватих водах лиманів.

Загальна біоморфологічна характеристика

Макроскопічна галузиста дводомна, зеленкувата до коричнюватого відтінку водорість, 30–50 см заввишки (у глибоких водах до 1 м). Стебла міцні, слабо галузисті, до 2 мм в діаметрі; з нижніх вузлів, які занурені в мул, формуються ризоїдоподібні гілки, вузли яких перетворюються у великі білі зіркоподібні бульбочки. Міжвузля до 20 см завдовжки, майже рівні довжині листків. Кільця з 5–7 прямих листків. Листки довгі,

з 2–3 члеників, з листочками в 1–2 вузлах, інколи без них, верхівкова клітина загострена або з шипиком. Гаметангії поодинокі або парні; оогонії майже кулясті 1100–1400 мкм завдовжки, 1000–1200 мкм завширшки; антеридії округлі 880–1100 мкм у діаметрі.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не охороняється. Необхідне формування альгорезерватів у місцях зростання.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Формує асоціативні угруповання для розвитку безхребетних та розмноження риб.

Основні джерела інформації

Голлербах, Паламар–Мордвинцева, 1991; Паламарь–Мордвинцева, Борисова, 2006; Паламар–Мордвинцева, Царенко, 2004; Ролл, 1926; Погребняк, 1953; Мінічева, 1999.

Автори: П.М. Царенко, О.А. Петльований
Малюнок: Т.М. Немеровська

